

429ste concert
Dinsdag 14 januari 2025
20.00 uur

Chimaera Trio

Annemiek de Bruin, *klarinet*
Irene Kok, *cello*
Laurens de Man, *piano*

Grote Zaal
Deventer Schouwburg

PROGRAMMA

Gustav Mahler (1860-1911) / Laurens de Man

Lieder eines fahrenden Gesellen (1883-85):

Wenn mein Schatz Hochzeit macht
Ging heut' Morgen über's Feld
Ich hab' ein glühend Messer
Die zwei blauen Augen

Alexander von Zemlinsky (1871-1942)

Trio voor klarinet, cello en piano in d, op. 3
(1896)

Allegro non troppo
Andante
Allegro

PAUZE

Johannes Brahms (1833-1897)

Trio voor klarinet, cello en piano in a, op. 114
(1891)

Allegro
Adagio
Andantino grazioso
Allegro

Johannes Brahms / Laurens de Man

Selectie uit Hongaarse dansen, WoO 1 (1869)

----- 0 -----

Het **Chimaera Trio** werd opgericht in 2012 en heeft zich ontwikkeld tot ambassadeur van de kleurenrijke combinatie blazer (klarinet), strijker (cello) en piano. Al kort na de oprichting was het Chimaera Trio te horen in de concertzaal en won het prijzen bij concoursen.

Annemiek de Bruin is een breed geschoolde klarinettiste. Zij won prijzen bij het Prinses Christina Concours en werd in 2013 verkozen tot "Classic Young Master" door de gelijknamige Stichting. Zij soleert bij orkesten, ging op tournee door de VS en Canada, is lid van het Nederlands Blazersensemble en maakt sinds 2023 deel uit van de klarinetsectie van het Nederlands Philharmonisch Orkest. Celliste **Irene Kok** heeft een intieme en toch expressieve manier van spelen met als doel te verbinden, momenten te creëren en het publiek een bijzondere ervaring mee te geven. Haar interesses en specialisaties, in zowel barok- als volksmuziek, maken dat zij eveneens een breed speelveld heeft, van de meest toonaangevende internationale podia tot aan intiemere kamermuziekfestivals en jazzclubs.

Laurens de Man is actief als pianist, organist en klavecïnist, zowel solistisch als in kamermuziekverband. Hij won diverse prijzen, waaronder de 1ste prijs bij het Christina Concours, en in 2024 de Nederlandse Muziekprijs, de hoogste onderscheiding voor een musicus in Nederland. Als arrangeur speelde hij een rol in het programma van vanavond.

Het programma van vanavond brengt ons naar het Wenen van de late 19de eeuw en heeft in zijn onderdelen een bijzondere verbondenheid, zeker gelet op de totstandkoming van de muziekstukken. Alle 3 componisten spelen een belangrijke rol in de overgang van late romantiek naar moderne tijd.

Gustav Mahler componeerde zijn cyclus *Lieder eines fahrenden Gesellen* in 1883/85. Het is nauwelijks te beseffen dat het dus feitelijk een jeugdwerk betreft, zij het niet eens zijn eerste grote werk, want dat was *Das klagende Lied*. Mahler zet in de cyclus volledig de toon en de sfeer voor de toekomst. Na zijn conservatorium, dat hij afrondde zonder medaille, heeft hij nog Duitse filosofie gestudeerd.

Gustav Mahler

Het verbaast dus niet dat hij de teksten uit oude bundels haalde en zelf aanvulde met eigen overpeinzingen. De musicologen zijn vooral geïnteresseerd in wat de aanleiding was tot deze

liederencyclus, een

verloren liefde? Of een symbool van Mahler's eigen leven tot dan toe? Laten wij vooral de bewerking voorop stellen. Teksten zijn er niet. Samen met de orkestratie wekken die een sprookjeswereld op. Maar met de bewerking voor klarinettrio van vanavond zal de muziek de waarde uit zichzelf moeten krijgen.

Alexander Zemlinsky groeide op in het Wenen van de *belle époque*. Hij werd er op zijn 13de al toegelaten tot het conservatorium en telde er Bruckner en de gebroeders Fuchs tot zijn leraren. In 1890 won hij de pianoprijs van het conservatorium. Daarna begon hij te componeren en verscheen Brahms al snel als promotor van zijn werk. Hij leerde Schönberg kennen toen deze zich als cellist aanmeldde bij het door Zemlinsky in 1895 opgerichte amateur-orkest Polyhymnia. Later zou Zemlinsky nog de leraar contrapunt worden van Schönberg, de enige echte leraar die Schönberg ooit gehad heeft. Zemlinsky's carrière kon niet meer stuk, toen hij de gedeelde 1ste prijs won in een door Brahms gesponsorde *Beethoven Competitie* en toen Mahler zijn eerste opera *Es war einmal* dirigeerde. Onder een dergelijk gesternte ontstond het klarinettrio. Ook niet zomaar, want het was de oproep van de *Wiener Tonkünstlerverein*, gericht tot alle Oostenrijks-Hongaarse componisten om een kamermuziekwerk in te sturen, waarin minstens 1 blaasinstrument was opgenomen. Ook weer niet toevallig, want wie was de voorzitter? Brahms!, terwijl een jurylid van de vereniging juist grote interesse opgevat had voor de klarinet en de

recente werken voor klarinet van zijn voorzitter: de heer Brahms. De deadline was 1 juli 1896. Er zijn vermoedens, dat Zemlinsky het werk oorspronkelijk voor viool bedoeld had, en waarschijnlijk al klaar had, maar omwerkte voor klarinet om aan de eisen te voldoen van de *Verein*. Hoe dan ook, Brahms had het werk al eerder gezien en was "geweldig onder de indruk". Het trio was goed voor een 3de prijs (200 Kronen, nu € 1.000).

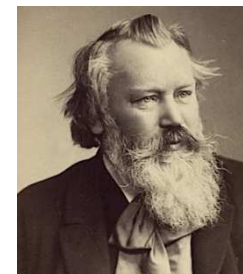
Alexander Zemlinsky

De première volgde in december. Op instigatie van Brahms werd het werk in 1897 uitgegeven in Londen bij Simrock: *'ik kan de man zowel als zijn talent aanbevelen'*. Zemlinsky leverde er als alternatief ook een vioolpartij bij.

Spoedig daarna zou Zemlinsky met zijn muziek hele nieuwe wegen inslaan. Als Jood wist hij in 1938 nog op tijd te ontkomen naar Amerika, waarna zijn huis onteigend werd door de Nazi's in het kader van de *Reichsfluchtsteuer* (een "belasting" op de kapitaalvlucht, toegepast bij de Joden).

Het trio is opgedragen aan Zemlinsky's vroegere leraar Johan Nepomuk Fuchs en toont verwantschap met het werk van Brahms dat een paar jaar ervoor geschreven is. Maar Zemlinsky zit boordevol eigen talent om het geen kopie te laten zijn. We praten over (en horen) romantische muziek op een grote schaal, die eigenlijk thuishoort in het standaardrepertoire. Zemlinsky is tenslotte wereldberoemd, zij het buiten Nederland.

Johannes Brahms werd geboren in Hamburg, als zoon van een muzikant. In zijn vroege jeugd speelde hij er piano in dansgelegenheden. Dit is door zijn eerste biografen weggemoffeld als "niet in het plaatje passend".

Johannes Brahms

Tegen de tijd dat Brahms zijn klarinettrio schreef, 1891, was hij in Wenen al lang een gevestigde autoriteit geworden. In Wenen had Brahms als voorzitter van de *Gesellschaft der Musikfreunde* van het conservatorium ook Zemlinsky al leren kennen als veelbelovend jongste lid. In

1890 meende Brahms met pensioen te gaan: 'Ik heb genoeg gewerkt, laten de jongeren het nu overnemen'. Hij had een vergeefs aanzoek aan de toen 28-jarige mezzo-sopraan Alice Barbi gedaan, leerde de klarinettist Richard Mühlfeld kennen en begon uit pure bewondering weer kamermuziek te schrijven voor klarinet. Het bekende verhaal. Het klarinettrio kent duisternis en gouden licht, het is rijk aan thema's.

Klarinettist
Richard Mühlfeld

Zijn 21 Hongaarse dansen schreef hij eerder, in 1869, oorspronkelijk voor vierhandig piano. 'Zonder opusnummer!' gaf hij zijn verbaasde uitgever nog mee. Goeddeels bestaande Hongaarse melodieën, géén nieuw werk. Zodoende. En zo begonnen ze hun weg over de wereld. Als veruit zijn bekendste eigen werk. Arrangementen zijn deze muziek niet vreemd.

Joep Walter

Volgende concert: dinsdag 4 februari 2025
Saskia Giorgini - piano
Schubert, Liszt, L. Boulanger, Enescu, Debussy

Programmatoelichtingen en recensies
www.kamermuziek-deventer.nl